

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การตีความกฎหมายประกันภัย สัญญาประกันภัย และกรมธรรม์ประกันภัย เป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจประกันภัย คือ ผู้รับประกันภัย และผู้เอาประกันภัย เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความเป็นธรรม และอีกทั้งเกี่ยวกับความขัดแย้งของคู่กรณีที่เกี่ยวข้อง อันก่อให้เกิดข้อพิพาท หรือก่อให้เกิดผลกระทบต่อการพัฒนาธุรกิจประกันภัยด้วย ทั้งนี้เพราะธุรกิจประกันภัยเป็นธุรกิจที่เป็นธุรกิจสถาบันการเงินประเภทหนึ่ง อันมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อมหาชน

ศาลยุติธรรมมีบทบาทหน้าที่ในการตีความกฎหมายประกันภัย สัญญาประกันภัย และกรมธรรม์ประกันภัย ในการตัดสินเพื่อให้เกิดความยุติธรรม มีความถูกต้อง และมีเหตุผลให้มากที่สุด แต่ในการตีความกฎหมาย สัญญาและกรมธรรม์ประกันภัยในบางคดียังขาดแนวทางและหลักเกณฑ์ในการตีความกฎหมาย สัญญาและกรมธรรม์ประกันภัย

กฎหมายประกันภัย สัญญาประกันภัย และกรมธรรม์ประกันภัย มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากกฎหมายแพ่งและสัญญาโดยทั่วไป โดยที่กฎหมายประกันภัยต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักส่วนได้เสีย (Insurable interest) หลักสุจริตอย่างยิ่ง (Utmost good faith) หลักการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน (indemnity contract) หลักการรับช่วงสิทธิ (Subrogation) หลักการเฉลี่ย (principle of contribution) และหลักสาเหตุใกล้ชิด (proximate cause) และสัญญาประกันภัยเป็นสัญญาต่างตอบแทนชนิดที่ไม่เท่าเทียมกัน เป็นสัญญาที่ต้องการความซื่อสัตย์สุจริตอย่างยิ่ง นอกจากนั้น ปัจจุบันในการทำสัญญาประกันภัย คู่สัญญามักตกลงกันให้เป็นไปตามเงื่อนไขในกรมธรรม์ประกันภัย เมื่อธุรกิจประกันภัย กฎหมายประกันภัย สัญญาประกันภัย และกรมธรรม์ มีลักษณะสำคัญ มีลักษณะพิเศษดังได้กล่าวแล้วนั้น ทำให้การตีความกฎหมายประกันภัย สัญญาประกันภัย และกรมธรรม์ประกันภัย ในเรื่องบทบัญญัติกฎหมายยกเว้นความรับผิดเงื่อนไขข้อยกเว้นความรับผิด มีลักษณะที่แตกต่างจากการตีความกฎหมายแพ่ง และสัญญาโดยทั่วไป กล่าวคือการตีความในเรื่องดังกล่าว หากใช้หลักการตีความกฎหมาย และสัญญาแพ่งโดย

ทั่วไปมาใช้เป็นหลักในการตีความในบางกรณี อาจจะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อคู่สัญญา ดังนั้นในการตีความกฎหมายประกันภัย สัญญาประกันภัย และกรรมธรรม์ประกันภัย ผู้ตีความจึง จำเป็นที่จะต้องมีความรอบรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายลักษณะสัญญาประกันภัย กรรมธรรม์ประกันภัย และแนวทางปฏิบัติทางธุรกิจประกันภัยได้ดีพอสมควร เพื่อให้ผลแห่งการตีความนั้นได้สอดคล้องกับความเป็นธรรมทั้งทางกฎหมายและทางปฏิบัติ แต่อย่างไรก็ตาม หลักการตีความเกี่ยวกับกฎหมาย สัญญาและกรรมธรรม์ประกันภัยดังกล่าว อาจมีข้อจำกัดบางประการ เช่น ปัญหาเกี่ยวกับทางด้านวิธีพิจารณาความ และข้อจำกัดเกี่ยวกับการกำหนดประเด็นข้อพิพาท ในบางกรณีนักกฎหมายบางคนอาจจะขาดประสบการณ์ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธุรกิจประกันภัย ตลอดจนปัญหาทางด้านการนำสืบ อนึ่งสัญญาประกันภัยเป็นสัญญาที่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่รับผิด หรือลงลายมือชื่อตัวแทนฝ่ายที่ต้องรับผิด จึงจะฟ้องร้องบังคับคดีได้ ตามที่มาตรา 865 ป.พ.พ. ได้วางหลักไว้ ซึ่งในทางปฏิบัติจะเกิดปัญหาทางด้านผู้เอาประกันภัย ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือที่มีลายมือชื่อของฝ่ายผู้รับประกันภัย ทำให้ผู้เอาประกันภัยไม่สามารถฟ้องร้องบังคับคดีได้

ข้อเสนอแนะ

1. ในกรณีที่ข้อกำหนดในกรรมธรรม์ประกันภัย คลุมเครือ สงสัย หรือมีความหมายไม่กระจ่าง โดยทั่วไปแล้วต้องตีความให้เป็นคุณแก่ผู้เอาประกันภัย ตามความเป็นธรรม เพราะผู้รับประกันภัยเป็นผู้กำหนดข้อความในกรรมธรรม์ประกันภัยนั้นขึ้น โดยผู้เอาประกันภัยไม่มีส่วนร่วมในการเขียนกรรมธรรม์ประกันภัย และไม่มีโอกาสเจรจาต่อรองเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่น

2. เงื่อนไขหรือข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัย ศาลต้องตีความโดยเคร่งครัด และต้องค้นหาความถูกต้องชอบธรรม สอดคล้องกับเหตุผล และตีความไปตามความยุติธรรม อย่างสมเหตุสมผล

เงื่อนไขหรือข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันภัย ซึ่งไม่มีเหตุผลตามหลักการทางนิติศาสตร์ (unjustify) เช่น กำหนดว่าหากเกิดความเสียหายแล้ว ไม่แจ้งทันที บริษัทผู้รับประกันภัยจะไม่ต้องรับผิด การกำหนดเช่นนี้ย่อมไม่มีผลใช้บังคับ เพราะเมื่อเกิดความเสียหายแล้ว ผู้รับประกันภัยต้องรับผิดทันทีอยู่แล้ว การแจ้งความเสียหายเป็นเพียงกำหนดวิธีการแจ้งเท่านั้น การแจ้งช้าไปย่อมไม่ทำให้ผู้รับประกันภัยพ้นความรับผิด

3. นำหลักสุจริต มาตรา 5 มาใช้เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ผู้พิพากษามีหน้าที่ต้องใช้ดุลพินิจ เพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องให้สูงที่สุด และเป็นธรรมที่สุด ในการใช้หลักสุจริตมาปรับบังคับใช้กับคู่กรณีหรือคู่พิพาทนี้ กล่าวคือในกรณีที่ ศาลเห็นว่า คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งมีเจตนาหรือความตั้งใจที่จะใช้ข้อกำหนดหรือเงื่อนไขแห่งสัญญา เพื่อสร้างความได้เปรียบหรือเอาเปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเป็นบุคคลที่บริสุทธิ์ (innocent person) การใช้กลอุบายหรือวิธีการบางอย่าง แม้จะไม่ถึงข้อข้อฉ้อฉลหรือหลอกลวง แต่ก็ได้มีการ แสดงออกในเชิงไม่บริสุทธิ์และไม่สุจริต เพราะมีเจตนาหรือจงใจที่จะให้อีกฝ่ายหนึ่งต้องยอมรับ หรือเป็นผู้รับผิดชอบอย่างไม่เป็นธรรม หรือไร้เหตุผล ศาลผู้ตัดสินคดีอาจใช้หลักสุจริตเพื่อ เยียวยาและให้ความเป็นธรรมแก่ฝ่ายที่บริสุทธิ์

4. การตีความกฎหมาย สัญญาและกรรมธรรม์ประกันภัยมีข้อเสนอแนะว่า ศาลผู้มี หน้าที่ใช้ดุลพินิจในการตีความจะต้องไม่ตีความให้เป็นประโยชน์แก่ผู้เอาประกันภัยเพียงฝ่ายเดียว โดยเด็ดขาด เพราะผู้เอาประกันภัยก็มีหน้าที่ต้องแสดงความสุจริตตามมาตรา 865 หรือหน้าที่ใน การชำระเบี้ยประกันภัยแก่ผู้รับประกันภัย ศาลต้องตีความให้เป็นธรรมแก่ผู้รับประกันภัยด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย